

RELAȚII PARADIGMATICE ȘI STRATEGII COGNITIVE ÎN DISCURSUL ȘTIINȚIFIC

Doina BUTIURCĂ¹

Abstract

Our study aims at synonymy as one of the paradigmatic relations having implications upon the uniqueness of the sense, as well as upon the scientific discourse. The sources of the terminological synonymy, the typology, are aspects to be viewed from two perspectives: descriptive, statical, by presenting the types of equivalences, and functional, by presenting the dynamics of the synonymic relations, a perspective that implies setting the equivalence specific factors, limits etc.

Keywords: paradigmatic relations, lexical-semantic units, synonymy, terminology, typology

Excerptând datele din textele de specialitate și din Dicționarele ce acoperă diferitele subramuri ale științei medicale, observăm că identitatea și opoziția sunt raporturi paradigmatiche de sens care leagă numeroase unități lexico-semantice. Fenomenele complexe de manifestare a limbajului științific nu pot fi reduse la acceptiunea sinonimiei doar ca echivalare semantică a unor unități diferite ca formă. Fenomenul este susținut de factori specifici, pe care îi vom avea în vedere în aserțiunea noastră: (1) termenii generici, de bază pot fi cvasiechivalenți, diacronic și sincron. Actualizarea sistemului limbii impune acceptiunea sinonimiei în sens restrâns, fără a exclude funcționarea sinonimelor în sens larg; (2) terminologia medicală își are ascendența în domeniul tehnic dar și în științele umaniste. Din aceste considerente, tipologia sinonimelor medicale este eterogenă și dispune de o variată gamă de echivalențe și relații non-ierarhice. Apar discrepante, sincron și diacronic, în funcție de nomenclatură, de context, de relațiile dintre afoxide și rădăcină; 3) Variabilitatea etimologică impune concurența dintre sursa lingvistică primară și împrumutul din limbile franceza, engleză și engleza- americana etc..

Sinonimia este unul dintre raporturile paradigmatiche cu implicații asupra univocității sensului, dar și asupra discursului, fiind prezentă chiar și în cele mai neașteptate domenii, unde primatul clarității este unanim revendicat. Terminologia franceză întrebuințează nu mai puțin de douăzeci și șapte de sinonime eterogene pentru a denumi o singură afecțiune a splinei: *splénomégalie myéloïde idiopathique – érythroblastose chronique de l'adulte – hépato splénomégalie mégacaryocytaire* etc. (*apud* Kocourek 1982: 166). Pentru Encefalopatia Gayet – Wernicke terminologia engleză utilizează opt sinonime (Wernicke's encephalopathy disease; Gayet's disease; Gayet-Wernicke encephalopathy;

¹ Conf.univ.dr., Universitatea „Petru Maior”, Târgu-Mureș

Gayet-Wernicke haemorrhagic encephalitis; Gayet-Wernicke syndrome; Wernicke's encephalopathic syndrome; Wernicke's encephalopathy; Wernicke's syndrome).

Limbajul medical este domeniul cel mai puțin „supus” regulilor univocității datorită semiozei secundare. Sub aspectul echivalențelor semantice, domeniul se organizează în cel puțin trei compartimente: 1. termeni care nu au sinonime, 2. termeni care au sinonime 3. termeni ale căror echivalențe sunt expresiile brahigrafice. Lipsa sinonimiei este considerată o exigență suplimentară față de unitatea lexicală, în general. Echivalențele relative și absolute revendică anumite condiții pentru a fi acceptate, dintre care am reține doar faptul că fundamentează trăsături distinctive ale unuia și aceluiași concept. Ex. *reacție antigen- anticorp* (fr. *réaction antigène- anticorps*; engl. *antigen-antibody reaction*) – sinonim *reacție de imunoprecipitare, reacție la precipitare..*

Sinonimia terminologică se manifestă între termeni și unități ce respectă condiția identității de referent, dar se delimitează de sinonimia lexicală prin complexitatea strategiilor și tipologie, prin eterogenitatea de echivalențe și relații non-ierarhice, din câteva considerente: (1) își are ascendența în științele umaniste (M. Tereza Cabre), iar acesta este un motiv în plus să fie mai bine reprezentată decât în domeniul tehnic. Însurează o mare varietate de tipuri de echivalențe, impunându-se ca o tipologie multidimensională, non-uniformă care conduce la revelarea dinamicii proceselor expresiei lingvistice și a conținuturilor onomasiologice; (2) apar discrepanțe, sincronice și diacronice, în funcție de nomenclaturile medicale (NA, biochimie, informatică medicală), de context, de relațiile dintre afixidele greco-latine și rădăcină; (3) eclecticismul etimologic (sursa lingvistică primară, limbile naționale, împrumutul neologic neoromanic, englez/ american etc) este generator de relații *extrinseci* și *intrinseci* la nivelul axei paradigmaticului. Extrinsec, termenii grecești și latinești conservă conceptele fundamentale, iar unitățile neologice și/sau cele create în limbile naționale actualizează nuanțe semantice adiționale. (4) Intrinsec, bilingvismul greco-latin a dezvoltat un tip de sinonimie specifică termenilor alcătuiți prin autocombinarea afixoidelor: angiocardiografie – cardioangiografie. În particular, dubletele morfematice și lexico- semantice latine și grecești nu se elimină reciproc. Practica medicală atestă egala circulație a acestora: hemostatic (<fr. *hémostatique*; cf. gr. *αἷματο-*, *αἷμα* „sânge”, *στατός*) și coagulant (lat. *coagulans* „care încheagă”); amfi- (< gr. *ἀμφι-*,) – ambi- (lat. *ambi-*, *ambo*); hemi (< gr. *ἡμι-*) - demi (<lat. *dimidius*) –semi (< lat. *semi-*), „jumătate”; poli (<gr. *πολυ-*, *πολύς*) - multi- (< lat. *multi-*, *multus-*).

Studiul sinonimiei terminologice extrinseci (relative/ absolute) se poate realiza din două perspective: 1. descriptiv, static, prin inventarierea tipurilor de echivalențe; 2. funcțional, prin dinamica relațiilor de sinonimie, perspectivă ce implică stabilirea factorilor specifici de echivalență, limitele etc

Termeni generici, de bază pot fi cvasiechivalenți din perspectivă epistemologică, generând tipuri variabile de *sinonime omosemne* (S. Berejan): grecescul *apothiki* este etimonul termenului latin *apoticarius* și al formelor derivate: fr. *apoticaire* (în franceza veche „*farmacie*”), *apoteka* (în limba rusă „*farmacie*”) respectiv, *Apotheker* (germ. *farmacist*),

apothicaire (fr. veche „farmacist”), *aftekar* (farmacist în limba rusă) s.a.m.d. Concomitent cu medicii propriu-ziși, care apelau la remedii atestate, existau în Antichitate vindecări empirice, neatestatate medical, realizate de medici profani, numiți *pharmakopolis* (gr. *φαρμαχο- medicament* *πωλείν* - „a vinde”). Grecesul *φαρμαχο* a fost preluat în limba latină sub forma *pharmacum* și stă la baza a cel puțin 20 de unități terminologice compuse tematic/ derivate în limbile neolatine (fr. *pharmacocinétique* ; rom. *farmacocinetică*);, engl. *pharmacokinetic* etc. Termeni ca : fr. *pharmacie*/ engl. *pharmacy*), împrumuturile neologice rom., *farmacie* (> fr. *pharmacie*) și *farmacist* (> fr. *pharmacien*) - menționate pentru prima dată în Țările Române, la 1819 - sunt forme care acceptă, în terminologia medicală europeană termeni diferiți, coreferențiali prin fundamentele greco-latine: germ. *Apotheke* (*farmacie*, cu sinon. *Drugstore*), *patikus* și *patika* (în limba maghiară) etc. În virtutea aceleași tradiții, limbajul medical menține paralelismul termen latinesc – termen nonlatin (mai cu seamă, în spațiul carpatodanubian), acceptând coocurența termenilor de origine slava, sau a celor împrumutați din limbile germanice, neolatine etc. Iată două tipuri de sinonime: a. *sinonime temporale*: în locul termenului rom. *boală* („durere” în sl. veche) înțeles ca ansamblu de fenomene anormale, fizice sau psihice, provocate la un subiect, de către una sau mai multe cauze endogene sau exogene, circula în medicina românească, practică de călugări forma *bolnițe*. *Boală* și *bolnițe* nu sunt sinonime absolute. Diferențele dintre cei doi termeni sunt de ordin stilistico-funcțional. b) *sinonime geografice*: farmacistul din Transilvania (România) purta numele latinesc de *apothecarius* (prima farmacie publică a fost înființată la Sibiu, atestată documentar din 1494), iar în Muntenia și Moldova circulau sinonimele *spiciar* (consemnat în 1651, în timpul domniei lui Matei Basarab) și *spicer* (în vremea lui Constantin Brâncoveanu), termenii *spîțer*(> it. *speziale*) și *spîțerie*(> it. *spizzeria*) fiind forme derivate neolatine, intrate în limbajul de specialitate, prin filieră neogreacă.

Dubletele în limbile naționale pot avea o formă fundamental distinctă de forma inițială a termenului, sau pot să conțină anumite componente intensionale pe care termenul-sursă nu le cuprinde: *anémie leuco-érythroblastique* – *anémie myélophtisique* sunt dublete prin care medicina franceză denumeste o singură afecțiune a splinei. O situație specială este ilustrată de dubletele apărute ca rezultat al decodării termenilor eponimi, patronimele fiind caracterizate printr - o intensionalitate săracă: *test Manzgottti- sin. test la notezină*, *test Owen- sin. trombotest*; *test Werner – sin. test de supresie tiroidiană*. Fenomenul dubletelor survine în două situații: în cazul simbolurilor non-verbale (slab reprezentate în domeniul medical) și în cazul împrumuturilor.

Patronimele de origine romanică/ anglo-americană sunt generatoare de sinonimie în limbile naționale, deopotrivă la nivelul discursului și al nomenclaturilor. Sintagmele care denumesc formule, teste medicale, reacții mențin – în general - paralelismul între unitatea-sursă și/sau termenul utilizat pentru decodarea eponimului: *sindrom Bogorad – sindromul lacrimilor de crocodil* . Sinonimia de acest tip este un fenomen ilustrativ pentru relațiile ce se stabilesc între lexical și discursiv. Raportul între reprezentare și structura conceptuală sinonimică are consecințe asupra accesibilității cognitive. Înafara relațiilor de echivalență, multe dintre patronime ar putea rămâne obscure sau greșit interpretate. Așa

de exemplu, *testul Cutler-Power-Wilder* își revendică paternitatea în metoda propusă de biochimistul american Marschelle Harnly Power și medicul Russell Mprse Wilder, în timp ce *Testul Ham-Dacie*, aparținând medicului Thomas Hale Ham și hematologului englez Dacie este o extindere a *Testului Ham*. Aceste ultime unități terminologice nu sunt sinonime, iar pentru a accesibiliza cognitiv, fiecare dintre conceptele date sunt explicit „reluate” prin sinonime specifice: *Testul Ham-Dacie* este sinonim cu „test de hemoliză acidă”, iar *Testul Ham* are ca sinonim, „*testul serului acidifiat*”.

Observăm ca non-transparenta de semnificație este limitată, în măsura în care numele conceptualizează, nu definește. Dacă prima unitate terminologică abstractizează, sinonimul actualizează elemente de identificare, accesibilizează, având rolul de a pune în evidență – discursiv - conceptul dat, la un alt nivel științific. Tot așa, conceptul pe care îl regăsim în *Testul Hines-Brown* devine deosebit de transparent, conservându-și monoreferențialitatea pe axa paradigmatică prin sinonimul, „probă la frig” (cuvânt autohton, aparținând lexicului comun în limba română). În virtutea aceleiași coerențe cognitive, numeroase vocabule medicale întretin paralelismul patronim anglo-american – termen neologic/ compus savant cu elemente lexicale de sursă greco-latină: *sindromul Bonnier* – sindrom de nucleu; *sindromul Buschke-Ollendorff* – *dermatofibroză lenticulară diseminală*; *sindromul Caplan* - *pneumoconioză reumatoidă*; *reacție Fernandez* - „test cu lepromină”; *testul Studer* – *Wyss* – probă la neomercazol; *test Hubner*- test postcoital. Există situații când terminologia medicală acceptă ca strategie sinonimică echivalența cu termeni alogloți: *Cross- Matching* – variantă pentru *cross – meci*. Topica unităților lexicale sinonimice respectă în limba română, ordinea determinat - atribut nominativ (Legea Starling, Legea Raoult)/ atribut genitiv (*trompa lui Eustatius*). Utilizarea termenilor - dublet poate fi pusă în corelație cu modificările și nuanțările (mai ales în semiologia medicală) volumului informațional. Este impropriu să considerăm termenul cu eponim/ patronim termen „vechi”- după modelul registrelor stilistice ale lexicologiei. În realitate, termenul-sursă se caracterizează printr- un înalt grad de abstractizare. Obiectivând într-un mod plauzibil intensionalitatea noțiunii, dubletul sinonimic accesibilizează – într-un alt tip de codaj - semnificația.

Fenomenul echivalențelor metaforice ale termenilor alogloți (și nu numai) este unul dintre tendințele limbajului medical, în care metafora devine expresie a lumii exterioare cu reprezentările ei, a timpului și a spațiului. Omul gândește, cunoaște, însă prin metaforă, reconceptualizează. În demersul cognitiv, metaforizarea presupune alegerea unei denumiri conform trăsăturilor comune ale referentului sau asemănărilor de funcție între doi referenți eterogeni, etc. Noțiunile de metaforizare științifică și caracterul metaforic al termenului sunt cvasiidentice, nu se suprapun în totalitate. Natura noțiunii de metaforizare științifică este mult mai generală (spre deosebire de cea terminologică), datorită faptului că însumează deopotrivă metaforizarea terminologică și conceptuală. Metaforizarea medicală, ca formă de sinonimie nu este un simplu fenomen lingvistic, ci o reflectare a realității cotidiene după un model, cu legități specifice: sub aspect științific, se identifică trăsăturile referențial – distinctive. La nivel lexical este selectat cuvântul (din

limba comună, lexicul general etc), conceptualizat, fixat apoi ca unitate nominativă. Sinonimele „degete de toboșar” (degete hipocratice), „muște zburătoare” (miodesopsie), existente în limbajul medical românesc - formate prin transfer metaforic - se caracterizează printr-o structură semantică complexă, având în vedere faptul că trăsăturile care au determinat alegerea nominării sunt incluse în conceptul termenului-sursă. Semnificația metaforică reflectă o componentă conceptuală într-un alt registru stilistic, pe care specialistul a considerat-o esențială pentru semiologia medicală. În câmpul terminologic, „toboșar „ și „ muște” și-au pierdut semnificația primară, necesitând o definiție exactă (degete de toboșar, muște zburătoare). Fenomenul sinonimiei metaforice este universal. În limba engleză, *advancement*, utilizat cu sensul de *progress*, în limbajul uzual, ca urmare a transferului metaforic – la nivelul terminologiei traumatologice are semnificația de *deplasare* și se definește “ *a surgical detachment, as of a muscle or tendon, followed by a reattachment at an advanced level*”. Astfel, termenul reinterpretat metaforic pune în evidență – într-un alt registru stilistic și funcțional - un detaliu (de regula fundamental) al conceptului însumat în termenul-sursă.

Observăm din exemplele discutate ca selectarea echivalentului metaforic al denumirii se realizează prin raportare la factori de natură obiectivă: stabilitatea raporturilor dintre referenți în limbile naționale, dependența pragmatică de anumite stereotipuri cognitive, tendința practicianului spre un mai mare grad de concretizare. Sinonimul metaforic al „*semnului Gibson*” este „suflu tunelar”, unde unitatea nominativă echivalentă metaforic se află în corelație cu substratul concret de manifestare a sindromului. Sinonimele metaforice au, de regulă, în vedere un singur component conceptual, așa încât expresia lingvistică este selectată numai pentru acest component: *mieloză funiculară* – sin. metaforic *sindromul fibrelor lungi; acufene* – sinonim metaforic „*pocnituri în urechi*”; *miometru* – sinonim metaforic „*tunică musculară*”; engl. *to weep* (a plânge)- sin „*weeping*”, *sign* (simptom „umed”); engl. *airplane* (avion) – sin. *airplane splint* (atelă de abducție). Caracterul prolix, dezvoltarea neuniformă a terminologiei medicale condiționează apariția dubletelor sinonimice, de regulă, în limba maternă (termenul *febra pappataci* are varianta „febră de trei zile”).

Echivalența dintre termenii polimembri și siglele corespunzătoare, expresiile brahigrafice, în general, s-a impus ca tipologie atipică – prin ceea ce Kocourek (1982: 141,166) numea *sinonime paronimice*. În lexicografie, sinonimia este o modalitate auxiliară de definire, utilizată concomitent sau în loc de parafrază în definiție; în terminografie, transcodajul în limba naturală al unui simbol, acronim sau al unei sigle este sinonim cu simbolul, acronimul, formula sau cu siglele respective. Sinonimia realizată prin *variantele grafice* ale unităților terminologice se caracterizează prin schimbarea formei și menținerea intensionalului și a extensionalului termenului- sursă, manifestând – etimologic- preferință pentru două tipuri de structuri: a) sinonimele paronimice de sursă greco-latină (*M.f. supp.* de la lat. *misce fiat suppositoria* - „amestecă să fie supozitoare”) și b.) variantele grafice după modelul limbii engleze (*IRMA* de la engl. *immunoradiometric assay*). Structural, siglele care intră în componența abrevierii sunt variabile, fie că apar într-un număr mai mare decât

elementele termenului-bază (*ECW* – extracellular water), fie într-un registru mai restrâns sau chiar mai extins: *LBBB* – left bundle branch boock.

Corpusul variantelor grafice ale limbajului medical cuprinde peste 2000 de abrevieri și/sau simboluri de circulație internațională deosebit de productive în metalimbaj. Sinonimia paronimică nu este un simplu tip de relație semantică absolută, statică - ci un fenomen complex, dinamic și unitar, cu efecte asupra comportamentului discursiv, contextual. Transgresarea nivelului lexical și insertia sinonimelor în cel puțin două moduri semnificative – *designativ* (științific) și *prescriptiv* (în tradiția lui Moris) nu se realizează brusc, ci prin intermediul stilisticii funcționale (Gotti 1991). În „producția de mesaje” (Emile Benveniste) opusă limbii ca sistem de semne, noțiunile fac trimiteri la comportamentul uman, într-un scenariu în care protagoniștii enunțării pot fi: locutorul/ pacientul, locutorul/ farmacistul, locutorul/ specialistul. Fleischman distingea (2001), în cadrul discursului medical, genurile orale (comunicarea medic-pacient, de exemplu) și genurile scrise (în cadrul cărora însuma articolul de cercetare, articolul de vulgarizare, tratatul de medicină, raporturile asupra pacienților în spitale) După raportul locutor/ farmacist și poziția lor față de obiectul cunoașterii, utilizarea sinonimelor paronimice – ca procedeu de formalizare în discursul *prescriptiv* asigură o abstractizare bine dozată, evitarea ambiguității în comunicare. Numeroase acronime literale și fragmente de cuvinte care indică *forma farmaceutică* provin din abrevierea grupurilor sintactice de sursă greco-latină: *ad pond.om* (cf. lat. *ad pondus omnium* - până la greutatea întregului); *ad sat.* (cf. lat. *ad saturatio* - până la saturare); *add* (cf. lat. *addetur* - să fie adăugat); *admov.*(cf. lat. *admoveatur*- să fie adăugat); *adst. feb.*(cf. lat. *adstante febre* – cât este prezentă febra); *noct. maneq* (cf. lat. *nocte maneque* – noaptea și dimineața). Aceeași tipologie este funcțională în *modul de preparare a medicamentelor*: rom. M.f. sol.(cf. lat.*misce fiat solutio*- „amstecă să fie soluție”); rom. M.f. ung.(cf. lat. *misce fiat unguentum*- „amstecă să fie unguent”) etc. - în indicațiile privind *modul de eliberare a medicamentelor*: rom. D.t.d.(cf.lat. *detur tales dossis* -„dă asemenea doze”; engl. give of such a dose); rom. Div.d.eq (cf. lat.*divide in dosisi aeqales* - „divide în doze egale”; engl. divide into equal doses); rom. D. ad. caps. amyl.(cf.lat. *detur ad capsulas amylaceas* - „dă în capsule amilacee”). Urmează apoi o serie de instrucțiuni stilistic formalizate, care adresându-se pacientului, se referă la *modul de administrare a tratamentului*: a. (cf. lat.*ante* – înainte; engl. before); *ac.*(cf. lat. *ante cibum* – înainte de masă; engl. before a meal); *b.i.d.* (cf. lat.*bis in die* – de două ori pe zi; engl. twice daily;); *in Aq.*(cf. lat. *in Aqua* – în apă; engl. in water;); *p. c.*(cf. lat. *post cibum* – după mâncare; engl. after meals;); *p.o.* (cf. lat. *per os*- pe cale orală; engl.*orally, by mouth*;); *t.i.d.* (cf. lat. *tria in die* ; engl. three times in day); *u.d./ ut. dict.* (cf. lat. *ut dictum* – precum este indicat; engl. as directed) etc.

În pragmatica medicală există *abrevieri panlatine/ de sursa engleza sau engleza-americană*, întâlnite în scrierea diagnosticelor, realizate ca serii sinonimice absolute : AAA – rom. anevrism aortic abdominal (cf. engl. abdominal aortic aneurysm); CHD – rom. malformație cardiacă congenitală (cf.engl.congenital heart disease); IRS – sindrom de insulinorezistență, sindromul X(cf. eng. insulin resistance syndrome). Semnele și

codurile, acronimele cu etimon englez/ american cunosc o sferă mai mică de reprezentare în relația medic- pacient: *hosp* (cf. hospital); *wt* (cf. weight), dar sunt deosebit de productive în discursul designativ, unde reprezintă un tip special de sinonimie ce conferă statut de termen (unitate) unor sintagme ample: CHB este o siglă al cărei transcodaj în limba engleză este „complete heart block”. Iată câteva serii tipologice: a) *acronime literale*: DDD – dual chamber fully automatic pacemaker; FTND – full term normal delivery; HRCT – high- resolution computed tomography etc; b) expresii brahigrafice de tipul *fragmentelor de cuvinte*: Staph – Staphylococcus; top. – topically. c.) compuse din acronime literale și fragmente de cuvinte: *VA: QC ratio* – ventilation - perfusion ratio. Sub aspectul formulei lingvistice, acronimele de fond clasic sunt grupuri alcătuite dintr-un determinat și unul sau mai mulți adjuncți, al căror sens trebuie decriptat în actul comunicării. Diferențele de structură dintre acronimele de sursă greco-latină și engleză actualizează deosebiri de topică: acronimele de fond clasic au o topică fixă cu respectarea obligatorie a prepoziției/ conjuncției, fie și doar sub formă de siglă - spre deosebire de acronimele actuale a căror topică este liberă, respectând modelul limbii engleze[HCG (cf. human chorionic gonadotrophin); WMA (cf. World Medical Association); snRNA (cf. small nuclear RNA)].

Siglarea este frecventă ca metodă, prin avantajul de a conferi statut de termen unor sintagme ample. În economia de limbaj, *siglele* [„semne abreviate”(Dicționarul Robert) sau „ litere inițiale utilizate ca semne abreviate pe monumente, pe medalii sau în manuscrise vechi” (Dicționarul Petit Littré)] formează o clasă neomogenă structural, a cărei funcție este eminent denotativă. Productivitatea fenomenului variază în domeniile de avangardă ale medicinei contemporane. Predilecție manifestă genetica, farmaceutica, virusologia, practica clinică, imagistica, hematologia, biochimia. Este o trăsătură ce apropie limba română de limbile franceză și engleză, al căror model îl urmează în câmpul creației lexicale. Abrevierile, siglele, manifestă o mare tendință de gramaticalizare. Clasa morfologică pe care o actualizează este substantivul, în contextul căruia primește categoriile specifice de gen, număr, caz și determinare primară. Sub aspectul genului, limba română încadrează compusele de acest tip în clasa neutrelor și a masculinelor. Multe dintre abrevieri și sigle devin baze de derivare, de regulă pentru substantivele comune: ORL – orelist; A.T.I.- ateist (medic la terapie intensivă). Simbolurile se adaptează cu mai multă dificultate categoriilor morfologice. În terminologia medicală, sinonimele paronimice sunt termeni identici conceptual, însă diferiți sub aspectul variantei stilistice și funcționale

Surse:

Duizabo 2007:

român/ român-englez,

= Duizabo, Daniella, *Dicționar medical englez-*

Polirom, Iași;

Gutu2003:

revăzută și adăugită

= Guțu Gheorghe, *Dicționar latin- român,* ediția a II a

Humanitas, București;

- Nastase 2006: = Nastase, Corneliu; Nastase, Viorica, *Dicționar englez-român de medicină și biologie*, Editura Nasticor ;
- Quérin 2007 : = Quérin Serge, *Dictionnaire des difficultés du français medical*, Editeur: Edisem/Maloine

Bibliografia:

- Bidu-Vrânceanu et al. 2001 : = Bidu-Vrânceanu, Angela; Călărășu, Cristina; Ruxăndoiu, Liliana Ionescu; Mancaș, Mihaela, Dindelegan, Gabriela Pană : *Dicționar general de științe ale limbii*, București, 1977: ediția a II a, sub titlul Dicționar de științe ale limbii, București ;
- Coteanu 2007 : = Ion Coteanu, *Formarea cuvintelor în limba română*, volum editat de Narcisa Forăscu, Angela Bidu-Vrânceanu, Editura Universității București ;
- Landragin 2004: = Landragin Frédéric, *Saillance physique et saillance cognitive*, in Corela, Vol.2, nr. 2; <http://edel.univ-poitiers.fr/corela/document.php?id=142>;
- Martinet, A. 1979: = Martinet, A., *Grammaire fonctionnelle du français*; Editions Denoel, Paris ;
- Nida 2004 = E. Nida, *Traducerea sensurilor*, Institutul European, studiu introductiv, traducere Rodica Dimitriu;
- Prouvost.; Sablaiyrolles 2003: = Prouvost, J.; Sablaiyrolles, Y, *Les néologismes*, Paris, PUF ;
- Rey 1979 = Rey, A., *La terminologie: noms et notions*, Paris: Le Robert;
- Saussure, Ferdinand de 1998: = Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, traducere Irina I. Tarabac; Polirom, Iași;
- Stoichițoiu- Ichim 2001: = Adriana Stoichitoiu-Ichim, *Vocabularul limbii române actuale*, All Educational, București;